

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang VIII, Nr. 306

Rosj Hasjana 5770

1/2 Tisjri 5770
19/20 september 2009

Rosj Hasjana 5770 (zaterdag 19 en zondag 20 september)

Kort Overzicht van Rosj Hasjana

Door Rabbi Shraga Simmons (Aish.com)

De belangrijkste dagen van het Joodse jaar worden vaak het minst begrepen. Hier volgt de basis van wat men moet weten over Rosj Hasjana.

De Hoge Feestdagen beginnen eigenlijk al in de maand Eloel, de Hebreeuwse maand die aan Rosj Hasjana vooraf gaat. Eloel is een belangrijke periode voor zelfonderzoek, om het doel van je leven op te helderen en om dichterbij G-d te naderen. Want wanneer de grote dag van Rosj Hasjana komt, en iedereen voor de Almachtige staat en vraagt om nog een jaar, dan willen we weten wat we precies vragen!

Tijdens Eloel doen vele mensen een dagelijkse *chesjbon* – d.w.z., ze maken een spirituele rekening op – waarbij we een stap terug doen en kritisch en eerlijk naar onszelf kijken, met de bedoeling onszelf te verbeteren.

Ten einde ons op te wekken tot die taak is het de Asjkenazische gewoonte om iedere ochtend gedurende de maand Eloel na de ochtendgebeden op de sjofar te blazen.

Historisch gezien heeft deze maand grote betekenis, want het was op de eerste dag van Eloel dat Mosjé, na de zonde van het gouden kalf, de Berg Sinai besteeg om een nieuw stel Stenen Tabletten met de Tien Geboden te ontvangen. Veertig dagen later – op wat later Jom Kippoer zou worden – keerde Mosjé terug naar het volk met de Tabletten in zijn hand, als teken van herstel van de breuk tussen het Joodse volk en G-d.

De voorbereidingen voor de Hoge Feestdag worden geïntensiveerd op de zaterdagavond vóór Rosj Hasjana, wanneer we beginnen met „selichot” te zeggen, een serie speciale gebeden, waarbij is inbegrepen de machtige „13 Eigenschappen van Genade.”

ROSJ HASJANA

Rosj Hasjana is het Joodse Nieuwjaar, dat de schepping van Adam en Chava (Eva) gedenkt. Op Rosj Hasjana wordt het Boek van Leven en Dood geopend op de hemelse tafel. Op deze „Dag van de Rechtspraak” staat iedereen voor G-d en bepleiten we onze zaak naar beste kunnen om „opnieuw te worden geschapen” – d.w.z. dat ons nog een jaar van leven geschonken wordt.

De ochtend vóór Rosj Hasjana doen we „*Hatarat Nedariem*” – annuleren van alle eden en beloften [die wij tegenover G-d gedaan hebben, niet die tegenover onze medemens!]. Dit stelt ons in staat om het nieuwe jaar met een schone lei te beginnen.

De essentiële mitswa van Rosj Hasjana is het luisteren naar de sjofar. De tonen van de sjofar symboliseren drie verschillende thema's van de dag:

1. Het is het geluid van de kroning van de Koning;
2. Het is het snikkende geluid van een Joods hart;
3. Het is een alarmklok, die ons wekt uit onze spirituele sluimer.

De sjofar doet ons aan het Bijbelse verhaal van Avraham denken, die zijn zoon Jitschak op het altaar vastbond, toen er een ram verward vast zat in de doornstruiken en die voor Jitschak in de plaats geofferd

werd. We blazen op een ramshoorn om het grote vertrouwen van Avraham en Jitschak in G-d te gedenken; volgens de traditie vond deze gebeurtenis plaats op Rosj Hasjana.

De sjofar wordt niet geblazen als Rosj Hasjana op Sjabbat valt. (Maar daar dan de tweede dag van Rosj Hasjana op zondag valt, wordt er die dag wel geblazen.)

Een centraal onderdeel van Rosj Hasjana is het feestmaal. Tijdens de Hoge Feestdagen wordt een ronde challa gebruikt – het symbool van volledigheid en volmaaktheid. We dippen het brood in honing en dat doen we ook met een appel, als symbool voor ons gebed voor een zoet jaar. Op Rosj Hasjana eten we ook allerlei speciaal voedsel die goede dingen symboliseren, die we hopen voor het komende jaar.

Het is de gewoonte elkaar te groeten met de woorden: „*Lesjana Tova – Ketiva Tova wiChatima Tova.*” Dat betekent: „Dat je mag worden ingeschreven in het goede boek (het Boek van het Leven).”

Op de eerste middag van Rosj Hasjana wordt bij een waterplas of stroom – waar bij voorkeur vissen in zwemmen – het *Tasjlich*-gebed gezegd. Met deze gebeden symboliseren we het wegwerpen van onze fouten. Wanneer de eerste dag van Rosj Hasjana op Sjabbat valt, wordt het gezegd op de middag van de tweede dag.

Hoewel de beslissing voor „nog een jaar leven” op Rosj Hasjana gegeven wordt, is het vonnis nog niet definitief – nog niet „bezegeld” – tot Jom Kippoer. Daarom zijn de tien dagen tussen Rosj Hasjana en Jom Kippoer een zeer belangrijke periode, want dan hangt voor de meeste mensen het vonnis nog in de „balans.” Gedurende deze „Tien Dagen van Inkeer” houden we ons bezig met intensief zelfonderzoek en zijn we met name zeer zorgvuldig met wat we zeggen en doen en met de uitoefening van de mitswot.

Een spirituele Boekhouding

Door Rabbi Noah Weinberg

Om te slagen in zaken heb je een goede accountant nodig. Hetzelfde principe voor succes geldt voor het spel van het leven.

Wanneer je iemand vraagt: eet je om te leven of leef je om te eten? zullen ze je natuurlijk antwoorden dat ze eten om te leven.

Vraag hun nu eens: Waarvoor leef je? Ze zullen niet altijd een goed antwoord klaar hebben, maar je zult hen misschien tenminste aan het denken gezet hebben over wat ze in het leven doen. Helaas is de meerderheid van de mensheid druk bezig met het doen van allerlei dingen, zonder dat ze weten waarom.

Iedereen heeft momenten in zijn leven waarin hij door iets wordt wakker geschud, zodat hij geconfronteerd wordt met de vraag: „Wat was tot nu toe het doel van mijn leven?” Dat kan hem aan het schrikken maken. Maar uiteindelijk zal diegene, in plaats van de vraag te beantwoorden, de vraag ontvluchten door de TV aan te zetten of de krant te pakken.

Iemand die ik ken in Jeruzalem was beschoten en ten gevolge daarvan raakte hij verlamd. Toen hij in het ziekenhuis lag, werd hij geconfronteerd met deze vraag: „Waar draait het in het leven allemaal om? Waar leef ik voor?” Vandaag zal hij je vertellen dat G-d hem een grote gunst bewezen heeft door hem te verlammen; anders zou hij zijn hele leven versleten hebben, zonder ooit deze fundamentele vraag te stellen.

HET STELLEN VAN DE VRAAG

Wanneer een arts ons zou vertellen, dat we nog maar zes maanden zouden hebben te leven (G-d vergoede), dan zouden we onszelf afvragen: „Wat heeft het leven voor zin?” Denk erover na. Er komt een dag dat we nog maar zes maanden te leven hebben, maar dan kan het te laat zijn om over deze vraag na te denken. Dus we moeten nu beginnen hierover na te denken.

We zijn erg gelukkig, want via Tora heeft G-d ons verteld waarom we hier zijn. Wat we uiteindelijk in het leven willen, is G-d lief te hebben. Wat we moeten doen is in contact komen met dit verlangen van onze ziel en dan een plan maken hoe we die liefde kunnen verkrijgen. We zeggen dit tweemaal per dag in Sjema (en het staat geschreven in de mezoza): „Te weten dat G-d Eén is, en om Hem lief te hebben met heel ons vermogen.”

Gebruik je verstand om duidelijk te maken of dit is wat je werkelijk wil. Als dat het is, vraag dan: „Wat doe ik om dat te bereiken?”

Dit is het proces wat een Jood doormaakt op Rosj Hasjana: „Waar leef ik voor?” en: „Wat doe ik om dat te bereiken?” Als we dat doen, zullen we zeker grootheid bereiken.

De beste individuele verdediging tegen verspilling van je leven is *Chesjbon Hanefesj* – spirituele verantwoording. Je hebt een regelmatig systeem nodig om te evalueren hoe goed je het gedaan hebt en je te realiseren waar je nu bevindt.

Iedere avond voor je naar bed gaat, keek dan eens terug op de gebeurtenissen van de dag en ga na waar je winst behaalde en waar verlies. Maak vervolgens een plan om de volgende dag productiever te zijn.

Vraag jezelf:

- Wat heb ik vandaag bereikt?
- Heb ik bereikt wat ik wilde?
- Hoe ga dat ik morgen verbeteren?
- Wat is mijn kracht en wat mijn zwakte?
- Wat is mijn winst en wat mijn verlies?
- Hoever ben ik gekomen met mijn lange termijn doelstellingen?
- Wat hindert mij van groeien?

Lees je lijst van fouten nog eens over en bedenk bij jezelf: „Dit is de vijand.” Misschien ben ik lui, of afgunstig, of humeurig. Vind je eigen achillespees en concentreer daarop. Wanneer je je lijst dagelijks overleest, en kwaad wordt op je eigen stommiteiten, dan zal die boosheid je de kracht geven om veranderingen aan te brengen.

DE JAARLIJKS BEOORDELING

Op Rosj Hasjana maken we de rekening op van het hele afgelopen jaar. Ga na wat je goed deed en wat verkeerd was – en maak dan een plan hoe je dat gaat corrigeren.

Aan de andere kant, onze dagelijkse handelingen moeten voortdurend beoordeeld worden. Al die kleine stapjes zijn van essentieel belang. We kunnen niet alleen maar dromen en fantaseren over onze doelstellingen en vergeten de stappen te doen om ze te realiseren. Dan komen we nergens. Ook vooraanstaande personen zijn onderop begonnen en hebben zich omhoog gewerkt. Zonder *chesjbon* zijn we verloren. We moeten onze tijdsindeling nauwkeurig in de gaten houden en constant goochelen met onze prioriteiten. Wanneer we dit consistent doen – d.w.z. iedere avond – dan worden we wat!

We moeten verantwoording nemen voor ons leven, want niemand anders zal dat voor ons doen. We zijn allemaal geschapen naar G-ds evenbeeld en hebben het potentiëel voor grootheid. De belangrijkste vraag die we onszelf kunnen stellen en die we kunnen beantwoorden is: „Waar leef ik voor?”

In het klassieke boek over Joodse ethiek, „*Mesilat Jesariem* – Het Pad van de Rechtvaardige,” zegt Rabbi Mosjé Chaim Luzzato: „De basis van goede daden en de wortel voor een ware dienst van G-d is dat iemand weet wat zijn doel is in deze wereld.” Dit is ons motto in Jodendom. Wanneer iemand duidelijkheid heeft over de vraag waar hij heengaat in deze wereld, dan komt hij er ook. Anders blijft hij zijn hele leven in een staat van verwarring. Dit is de gemeenschappelijke noemer van de „vrije wil” die beschikbaar is voor ieder mens. Zoek uit waar jij voor leeft en je succes is verzekerd.

De klanken van de sjofar zijn als een alarmklok. Of we worden wakker en stellen onszelf de juiste vragen, of we verslapen ons hele leven. De Almachtige wil dat we wakker worden en leven.

Rabbi Noah Weinberg z”l was de decaan en oprichter van Aish HaTorah International. In de laatste 40 jaar van zijn leven hebben zijn visionaire leerprogramma’s honderdduizende Joden dichterbij hun erfenis gebracht.

Chassidisch inzicht in Rosj Hasjana

De Adam Factor

Wejadaa Kol Pa'oen Kie Attaa P'alto

Door [Tzvi Freeman](#)

En ieder voorwerp zal weten dat U het gemaakt heeft; en ieder schepsel zal begrijpen dat U het heeft geschapen; en ieder ding dat levenslucht in zijn neusgaten heeft, zal verkondigen: G-d, de G-d van Israel, is koning, en Zijn soevereiniteit regeert over alles...

Rosj Hasjana gebeden

De Hebreeuwse taal heeft geen woord voor „dingen,” voor „voorwerpen” of voor „stof.” Zelfs de woorden „fysiek” en „materie” zijn leenwoorden. In het Hebreeuws zijn alle dingen *devariem* – „woorden.” Woorden: articulaties van de ziel, gekristaliseerde gedachten. En daarom, alles wat bestaat is G-d en Zijn woorden.

Ten slotte, G-d sprak en de wereld ontstond. De magie hiervan is dat deze woorden zo dicht opeen gepakt staan, dat we ons niet realiseren dat het woorden zijn – we ervaren ze als dingen; onafhankelijke, autonome dingen die alleen maar hier zijn, omdat ze hier zijn, alsof ze in het geheel geen oorzaak hebben.

Dit is de opdracht waarmee we op deze wereld kwamen, die we moeten volbrengen: Dat niet alleen wij, niet alleen de mensheid, maar dat ieder effect zijn oorzaak moet kennen, iedere vorm zou moeten begrijpen waardoor het zijn vorm gekregen heeft – de hele wereld zou een transparante handschoen moeten worden voor de G-ddelijkheid die het bevat. Zelfs dit gevoel van „hier ben ik, omdat ik ben” zal gezien worden als een verdraaide reflectie van de ware essentie van alle dingen – de enige die „er alleen maar is omdat Hij er is.”

Dit is in feite wat Adam op zijn allereerste dag kreeg.:

Een oude Midrasj vertelt ons dat toen Adam uit zijn slaap tot leven ontwaakte, hij alle andere schepselen over hem heen gebogen zag staan, om hem te aanbidden. Daar zij de eerste schepselen waren, realiseerden zij zich dat iemand hen gevormd moest hebben – en Adam scheen de voor de hand liggende kandidaat.

Adam realiseerde zich echter wat anders, en dus communiceerde hij met hen en bracht al de schepselen tot het besef dat er een veel Hoger Wezen was, niet iets zoals alle schepselen, maar een Onbegrensde Schepper, die alle schepselen op de wereld gebracht had en Die doorgaat ieder van hen te onderhouden en in leven te houden – met inbegrip van hemzelf.

Sedertdien is dit de opdracht voor alle nakomelingen van Adam: om de hele schepping op een hoger niveau van bewustzijn te brengen.

Channa's Gebed

Door [Tzvi Freeman](#)

Sommigen zien de mens als een eenzaam schepsel in een onverschillig en zelfs vijandig universum. Zij zouden dieper moeten kijken, want de twee zijn in essentie één: de ziel van de mens is G-ddelijk en de ziel van het universum is G-d. Alleen in hun uiterlijke expressie lijkt er een conflict te zijn – of zelfs iets dat lijkt op onverschilligheid. Maar binnenin is een liefdesaffaire verscholen, een eeuwige, onafscheidelijke omarming. Het is een drama, dat Koning Salomo „Het Hooglied” noemde, want dat is wat ligt verborgen in de diepste kern van ieder lied, van iedere menselijke expressie en heel de kosmos. Het verlangen om te verenigen, om één te zijn, om een harmonie te creëren in de buitenwereld, die in perfecte eenheid overeenkomt met wat binnenin ligt.

Ook dit is het werk van gebed: we hebben bezorgdheden. G-d schijnt daar zo ver van verwijderd te zijn. Er ligt een diepe kloof tussen Zijn wereld en de onze. Maar dan zegt Hij: „Vertel Mij wat je dwars zit. Vertel Mij met heel je hart wat je wenst en Ik zal luisteren. Want wat belangrijk is voor jou, is belangrijk voor Mij. Spreek tegen Mij. Ik wil in jouw wereld wonen.”

De kloof wordt kleiner en sluit zich. Buiten en binnen, hoger en lager, spiritueel en fysiek, heilig en pro-faan, hemel en aarde kussen elkaar en worden één.

Er is echter een voorwaarde verbonden aan deze genezing van de harten van de geliefden: dat we eerst de innerlijke heiligheid moeten vinden die achter onze wensen en verlangens ligt. Want er is niets in deze wereld dat niet een G-ddelijke vonk bevat, geen reactie van de ziel zonder G-ddelijk doel.

Pas wanneer we vrede in ons innerlijk gemaakt hebben tussen onze zielen en onze uiterlijke verlangens, tussen de heiligheid van onze harten en de woorden op onze lippen, alleen dan kunnen we deze kosmische vrede maken tussen tussen de Essentie van Al het Wezen en onze jachtige, materiële wereld.

Dat is de reden waarom in de Psalmen het gebed „een ontboezeming van de ziel” genoemd wordt. Dat wat binnenin ligt, stroomt naar buiten, met geen dam die het tegenhoudt, geen modder die het verkleurt, niets dat het onderweg verandert. De hele wereld kan aan de zoom uiteen gescheurd worden, maar het hart en de mond van wie bidt zijn met elkaar in vrede als één. En dan spreidt die vrede naar buiten in alle richtingen en in alle dingen.

We kunnen vele dingen leren van het gebed van Channa (dat verteld wordt in Sjmoëel I, hoofdstuk 1, en dat als Haftara gelezen wordt op de eerste dag van Rosj Hasjana). We leren dat we onze lippen moeten bewegen in gebed, dat we ons eigen gebed moeten horen, maar dat niemand anders het mag horen. We leren dat het gebed staande gezegd moet worden. Maar het meeste van alles leren we dat we onze ziel moeten uitstorten.

Eli dacht dat Channa dronken was van de wijn. Hij was de Hogepriester, de heiligste van het Joodse volk. De G-ddelijke geest rustte op hem en hij kon in de harten van de mensen kijken. Maar toch zag hij Channa als een dronkaard – dronken van wereldlijke verlangens, een verlangen naar ene kind, zodat zij niet meer hoefde te lijden van schaamte en van de spot die zij van Penina te verduren had.

Maar Channa antwoordde: Nee, het is niet de wijn, maar mijn ziel die zich uitstort voor G-d. Want mijn verlangen naar een kind heeft een doel en betekenis, veel verder dan het streven naar de dwaasheden van de mens. Mijn kind, het kostbare juweel van het verlangen van mijn hart, heb ik reeds aan G-d geschonken."

Zo is het met onze gebeden: we bidden om materiële dingen, maar het is niet de materie, maar het geestelijke binnenin dat onze ziel verlangt.

De opdracht van ieder mens is om de vele dingen van zijn chaotische wereld in harmonie te brengen met hun innerlijke doel en de eenheid die daaraan ten grondslag ligt. Om dit te doen moet ieder van ons die dingen in verband brengen met onze missie: onze familie, onze gezondheid, onze woningen, ons inkomen. We bidden voor deze dingen vanuit het diepst van ons hart; onze ziel stort zich daarvoor uit – want onze ziel weet dat zonder deze dingen hij zijn missie in deze wereld niet kan vervullen.

En G-d luistert. Want Hij wil in onze aardse wereld wonen.

VOOR MEER ARTIKELEN OVER ROSJ HASJANA, ZIE: www.joodsleven.nl:

De tekens van Rosj Hasjana – Door: Rabbi Zwi Leshem

Rosj Hasjana – door Eliyahu Kitov

Slichot en de 13 Attributen – door Rabbi Yitzchak Berkowiz

Symboliek van de Sjofar – door Rabbi Shraga Simmons, Aish HaTorah

Wij staan verenigd

Rosj Hasjana: Een tijd van verbondenheid – door Rabbi Ahron Soloveichik zl.

Hilchot Eloel, Rosj Hasjana en Tien dagen van Inkeer (zie ook eind van deze Sjabbat Sjalom)

Wetten van feest- en tussendagen

MISJNA VAN DE WEEK

ROSJ HASJANA

Misjna 1:1

Er zijn vier nieuwjaarsdagen: De eerste Niesan is het nieuwjaar [voor de berekening van de regering] van de koningen en voor [de vaststelling van de volgorde van] de feestdagen. De eerste Eloel is het nieuwjaar voor het vertienden van dieren. Rabbi Elazar en Rabbi Sjim'on zeggen: op de eerste Tisjrei. De eerste Tisjrei is het nieuwjaar voor [de berekening van] de jaren, voor de Sjabbatjaren, voor de Joveel-jaren, voor het planten [van bomen] en voor [het vertienden van] groenten. De eerste Sjevat is het nieuwjaar voor de bomen volgens Beit Sjammai. Beit Hillel zegt: op de vijftiende daarvan.

א ארבעה ראשי שנים הם. באחד בניסן ראש השנה למלכים ולרגלים. באחד באיל ראש השנה למעשר בהמה. רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים, באחד בתשרי. באחד בתשרי ראש השנה לשנים ולשמטין וליובלות, לנטיעה ולירקות. באחד בשבט, ראש השנה לאילן, כדברי בית שמאי. בית הלל אומרים, בחמשה עשר בו:

Toelichting

Er zijn vier nieuwjaarsdagen – Men zou kunnen denken dat het jaar voor alle doeleinden begint op de eerste Tisjrei – Rosj Hasjana, omdat dit de dag is waarop G-d de wereld (of nauwkeuriger gezegd: de mens) geschapen heeft. Maar zo is het niet. Ten eerste is er een meningsverschil in de Gemara (11b) over de juiste datum van de schepping. Volgens Rabbi Eliëzer werd de wereld geschapen in Tisjrei, volgens Rabbi Jehosjoea in Niesan. Ten tweede begint het jaar voor verschillende dingen op verschillende data. Zoals bijvoorbeeld in de moderne wereld het schooljaar op een andere datum begint dan het kalenderjaar, terwijl in veel landen het fiscale jaar op nog een andere datum begint. Om niet te spreken van de seizoenen, die hun eigen datum hebben. Tora vertelt ons dat er vier nieuwjaarsdagen zijn.

De eerste Niesan is het nieuwjaar voor [de berekening van de regering] de koningen – Wanneer een koning de troon bestijgt op een willekeurige dag in het jaar, dan zeggen we dat zijn eerste regeringsjaar eindigt op de laatste dag van Adar, de maand vóór Niesan, en zijn tweede regeringsjaar begint op de eerste dag van Niesan, en zijn derde jaar begint op de eerste Niesan van het jaar daarop. Dus zelfs als de koning gekroond werd op de 29e Adar, dan begint zijn tweede regeringsjaar op de eerste Niesan en zijn eerste regeringsjaar heeft dan maar één dag geduurd. Deze regeling is van belang voor datering van officiële documenten, die vroeger gedateerd werden in het zoveelste regeringsjaar van een bepaalde koning.

En voor [de vaststelling van de volgorde van] de feestdagen – Met de feestdagen worden hier Pesach, Sjavo'e'ot en Soekot bedoeld. Pesach, dat in de maand Niesan valt, wordt als de eerste van deze drie feestdagen beschouwd. Dit is van belang voor eden en beloften. De Tora zegt (Devariem 23:22): „Wanneer je zweert bij Hasjem, je G-d, stel de volvoering daarvan dan niet uit.” Wie bijvoorbeeld gezworen heeft een offer te brengen aan Hasjem, moet dat doen, voordat er drie feesten voorbij zijn, te beginnen met Pesach. Dus wie een eed gezworen heeft vlak voor Pesach, moet die vervullen vóór Soekot. Wie een eed gezworen heeft vlak voor Soekot, diens jaar begint pas bij Pesach en hij heeft een heel jaar om zijn eed uit te voeren. Hij moet dat doen vóór volgend jaar Soekot.

De eerste Eloel is het nieuwjaar voor het vertienden van dieren – Tora eist dat men elk tiende dier van vee of kleinvee, dat in een bepaald jaar is geboren, opzij moet zetten. De tien dieren, waarvan het tiende gewijd wordt, moeten allen in hetzelfde jaar geboren zijn. Dat jaar begint op de eerste Eloel (en volgens Rabbi Elazar en Rabbi Sjim'on op de eerst Tisjrei). Die tiende dieren moet hij 'heilig' verklaren en aan G-d offeren. De halachische autoriteiten verschillen van mening volgens wie van de Tannaïem de halacha is, volgens de Tanna Kamma of volgens de twee genoemde Tannaïem.

De eerste Tisjrei is het nieuwjaar voor [de berekening van] de jaren – Wat voor de eerste Niesan geldt voor de berekening van de regeringsjaren van de koningen, geldt ook hier. Het verschil is dat de eerste Niesan is voor Joodse koningen, en de eerste Tisjrei voor niet-Joodse koningen. *Rambam* schrijft dat deze datum geldt als de geboortedag van de wereld en de leeftijd van de wereld wordt daarom gerekend vanaf deze nieuwjaarsdag en juridische documenten worden gedateerd volgens het aantal jaren sedert de schepping. En wanneer er een niet-Joodse koning is, worden die documenten volgens zijn regeringsjaar getekend. Volgens de Gemara in traktaat Gittin (80a) is dat om op goede voet te blijven met de niet-Joodse regering. Immers, zegt de *Ran*, de niet-Joden weten dat het de Joodse gewoonte is om hun documenten te dateren volgens de regeringsjaren van hun koningen. Het zou ten nadele van de verhouding met de niet-Joden zijn, wanneer ze hun documenten niet ook volgens de niet-Joodse regeringsjaren zouden dateren. Volgens Rav Nachman bar Jitschak wordt op deze dag over de wereld recht gesproken voor het komende jaar.

Voor de Sjabbatjaren – Een Sjabbat- of sjemittajaar begint op de eerste Tisjrei. Het is dan door Tora verboden om te planten of het veld om te ploegen. De vele wetten en voorschriften voor het Sjabbatjaar zijn te vinden in de Misjna over het Sjemittajaar en in Rambams „Hilchot Sjemitta weJoveel.” Het Joveeljaar is het vijftigste jaar dat begint op de eerste Tisjrei (zie Wajjikra 25:8-10).

Voor het planten van bomen – De eerste drie jaar na het planten van een boom, is het verboden zijn vruchten te eten. Die jaren worden ook geteld vanaf de eerste Tisjrei.

Vit de Talmoed

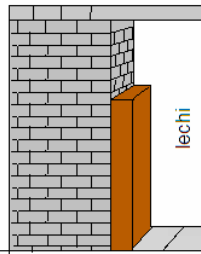
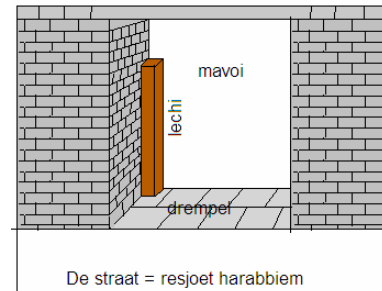
De voornaamste onderwerpen van de Daf – Sjabbat 9a

De status van een drempel

1. De Baraita op daf 6a zegt: DE STATUS VAN EEN DREMPEL WISSELT, AFHANKELIJK VAN DE OMSTANDIGHEDEN. ALS DE DEUR NAAR BINNEN OPEN STAAT, WORDT DE STATUS VAN DE DREMPEL GELIJKGESTELD MET DIE VAN HET HUIS, D.W.Z. HET IS PRIVÉTERREIN – *RESJOET HAJACHIED*, EN WANNEER DE DEUR NAAR BINNEN GESLOTEN IS, IS DE STATUS VAN DE DREMPEL GELIJK AAN DIE VAN BUITEN, D.W.Z. *RESJOET HARABBIEM* – PUBLIEK TERREIN.

2. De Gemara vraagt: Is dit ook zo als er geen *lechi* staat in de deuropening? [Een *lechi* is een verticale paal die tegen de deurpost van de deuropening staat die een *mavoi* verbindt met de openbare straat, welke *resjoet harabbiem* is. Een *mavoi* is een doodlopend straatje, waar één of meer hofjes op uitkomen, waar de verschillende woningen aan gelegen zijn (zie onze tekening op daf 6b). De *lechi* maakt het mogelijk om in de *mavoi* te dragen, omdat het beschouwd kan worden als het begin van een vierde muur van de *mavoi*, of omdat het de aandacht vestigt op de overgang van de *mavoi* naar het *resjoet harabbiem*.]

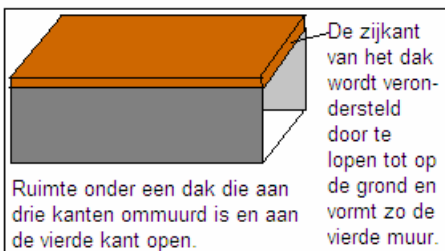
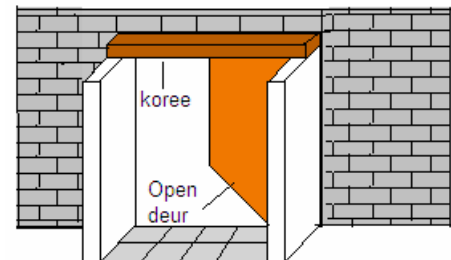
Maar Rav heeft geleerd dat het dragen in de deuropening, d.w.z. op de drempel, alleen mogelijk is als er behalve de *lechi* aan de binnenkant, ook een *lechi* aan de buitenkant staat, want een *lechi* maakt dragen op de drempel alleen mogelijk op het binnenste gedeelte van de drempel, naast de *lechi*, alleen daar heeft de drempel dezelfde status als de *mavoi*. [Een *lechi* staat gewoonlijk tegen de binnenkant van de deuropening, tegen de *mavoi* aan (zie tekening rechts). En Rav eist dat er ook een tweede *lechi* komt, aan de straatkant, wil men op de drempel mogen dragen.]

3. De Gemara suggereert: Misschien heeft de Baraita het over een drempel minder dan 4x4 tefachiem [d.w.z. hij is wel 4 tefachiem breed of breder, maar minder dan 4 diep. In een dergelijk klein gebied is dragen wel mogelijk zonder extra *lechi*, omdat de ene *lechi* tegen hele zijwand van de poortopening staat. Zie tekening links.], en heeft Rav het over een drempel van vier tefachiem diep of meer.

4. De Gemara antwoordt: Rav Chama bar Guria heeft gezegd dat volgens Rav ook een smalle drempel een *Lechi* aan de staatkant moet hebben, wil met op de drempel kunnen dragen.

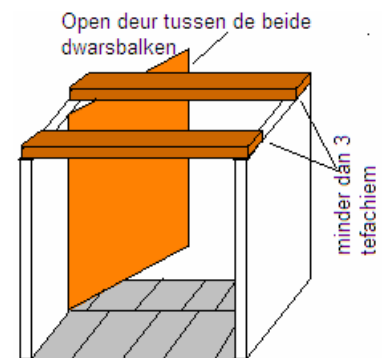
5. De Gemara geeft een verklaring van de tegenstrijdigheid tussen de Baraita en Rav: De Baraita heeft het over de drempel van een huis en boven de drempel ligt een *koraa* [dwarsbalk], zodat de drempel gedeeltelijk, namelijk aan de kant van het huis, overdekt is, en gedeeltelijk, namelijk aan de kant van de straat, onoverdekt. Als de deur naar het huis open staat, is de ruimte boven de drempel en onder de *koraa* te beschouwen als behorend bij het huis, dus *resjoet hajachied* [wegens het principe *pie tikra joreed wesoteem* – de buitenkant van een dak daalt af en sluit af. D.w.z. dat de rand van een dak een denkbeeldige afsluiting vormt van de ruimte eronder, alsof er een muur onder de rand van het dak is (zie tekening links)]. Maar als de deur naar het huis dicht is, is de ruimte onder de *koraa* te klein, waardoor het principe van *pie tikra joreed wesoteem* niet werkt. Het werkt alleen boven een ruimte van minimaal 4x4 tefachiem.

Het principe „Pie tikra joreed wesoteem“

de drempel, op een onderlinge afstand van minder dan drie tefachiem en de deur is in het midden. Als de deur open is, zijn beide balken te zien en worden ze, wegens het principe van *lavoed* aaneengesloten beschouwd en dan mag men wegens het principe van *pie tikra joreed wesoteem* op de drempel dragen. Maar als de deur gesloten is, ziet men maar één *koraa* en dan geldt het principe van *lavoed* niet, en daardoor ook niet het principe van *pie tikra joreed wesoteem*. [*Lavoed* veronderstelt dat een opening van minder dan drie tefachiem als gesloten kan worden beschouwd. Het is als het ware een brede kier in een muur of dak.]

6. Het laatste deel van de Baraita leert: WANNEER DE DREMPEL TIEN TEFACHIEM HOOG IS EN VIER DIEP, [bijvoorbeeld als er een trap aan weerskanten is] DAN IS HET EEN GEBIED OP ZICHZELF [namelijk *resjoet hajachied* en dan mag men niet vervoeren van daar naar binnen of omgekeerd.] Want Rav Jitschak bar Avdimi heeft gezegd: een paal van tien tefachiem hoog en 4x4 tefachiem oppervlak [die dus *resjoet hajachied* is], die op een ander *resjoet hajachied* staat, daarop mag men niet zijn last neerzetten, om te voorkomen dat men dit ook zou doen, als de paal op *resjoet harabbiem* zou staan. [Maar als die paal in een huis staat, mag het wel.]

Sjabbat 9b

Misjna MEN MAG VLAK VOOR MINCHA NIET VOOR EEN KAPPER GAAN ZITTEN [om zijn haar te laten knippen], TOTDAT MEN GEBEDEN HEEFT. MEN MAG OOK EEN BADHUIS OF EEN LEERLOOIERIJ NIET BINNENGAAN, EN OOK NIET BEGINNEN TE ETEN EN OOK NIET EEN RECHTZAAK BEGINNEN. MAAR ALS MEN ERMEE BEGONNEN IS, HOEFT MEN HET NIET TE ONDERBREKEN.

Gemara De Gemara verklaart dat het hier gaat om *mincha gedola*. [De tijd van mincha correspondeert met de tijd waarop in de Tempel het dagelijks namiddag-offer gebracht werd. Dat kon gebracht worden vanaf een half uur na het midden van de dag. Vanaf dat tijdstip kan men ook mincha davvenen. Men heeft dan nog een groot deel van de middag voor zich, om mincha te davvenen en daarom heet dat *mincha gedola*. Doorgaans werd het dagelijks middag-offer in de tempel pas 3½ uur na het midden van de dag gebracht en daarom is het beter om pas dan mincha te davvenen. Men heeft dan nog maar een klein gedeelte van de middag voor zich en daarom heet het *mincha ketana*.]

De Gemara vraagt: Maar als de Misjna het heeft over *mincha gedola*, wat is dan het probleem, men heeft dan toch nog de hele middag voor zich. Welk risico bestaat er dan dan men niet zou bidden?

1e antwoord: De Misjna heeft het over activiteiten die de hele middag kunnen duren, zoals de coifure van Ben El'asa, de schoonzoon van Rebbi, die een fortuin uitgaf om zijn haar in een heel speciale snit te laten knippen. Of over een bruiloftdiner, dat de hele middag kan duren, of een grote leerlooierij, waar veel huiden liggen te wachten, of een uitgebreide behandeling in het badhuis, met warm en koud waterbaden en stoombaden en massage.

2e antwoord: De Geleerden hebben een gewoon kapsel verboden te laten knippen, voor het geval dat de schaar breekt [maar als de kapper reserve scharen heeft, mag het waarschijnlijk wel], en een gewoon stoombad, voor het geval dat men flauw valt. En men mag zelfs geen kleine maaltijd beginnen, voor het geval dat het uitloopt. En men mag zelfs geen rechtzitting beëindigen vlak voor mincha, voor het geval dat de rechter zich bedenkt en de zaak heropent.

De Gemara specificeert wat het begin van al deze activiteiten vormt:

- a. Het begin van het knippen is als de kapper hem de kapmantel omdoet;
- b. Het begin van het bad is als men zich in het badhuis uitkleedt;
- c. Het begin van het leerlooien is wanneer men zijn mouwen opstroopt;
- d. Het begin van eten is volgens Rav als men zijn handen wast, volgens R. Chanina als men zijn buikriem losmaakt.

Verklaring voor het meningsverschil tussen Rav en R. Chanina: In Babylon was men gewend zijn buikriem zeer strak aan te halen en voordat men ging eten, maakte men die los, vóór *netilat jadajiem*. Maar in Erets Jisraël bestond die gewoonte niet.

Eten voor davvenen

Abbajjé heeft gezegd: Als iemand zijn riem voor het eten heeft losgemaakt, voordat hij *ma'ariv* [het avondgebed] gedavvend heeft, dan vallen we hem niet lastig [dat hij zijn riem weer moet vastmaken en moet davvenen, maar hij mag zijn maaltijd afmaken en daarna davvenen (*Rasji*)].

Gevolgtrekking: Maar volgens degene die zegt dat het avondgebed verplicht is, moeten hij zijn riem wel weer vastmaken en eerst *ma'ariv* davvenen voordat hij gaat eten.

De Gemara vraagt: Maar iedereen is het ermee eens dat mincha verplicht is en de Misjna staat het toe dat men zijn maaltijd afmaakt, als men eenmaal begonnen is, en R. Chanina heeft gezegd dat dit is als hij zijn riem heeft losgemaakt. Dus in Babylon hoeft men zijn maaltijd zelfs niet te onderbreken om een verplichte mincha te davvenen en Abbajjé zegt dat hij wel zijn maaltijd moet onderbreken?

1e antwoord: We zijn strenger met *ma'ariv* want dan drinkt men wijn bij de maaltijd en wordt men makkelijk dronken en vergeet dan te davvenen, maar overdag wordt men niet dronken.

2e antwoord: We zijn soepeler met mincha, want omdat de tijd voor mincha beperkt is tot zonsondergang, zullen de mensen meer alert zijn om te davvenen, maar *ma'ariv* kunnen zij de hele nacht nog davvenen en daarom is men eerder geneigd dat uit te stellen en van uitstel komt makkelijk afstel.

Praktische Halacha

Wetten en *minhagiem* voor Rosj Hasjana

1. Het Joodse kalenderjaar heeft twee begindatum: Nissan en Tisjri. Nissan is de maand van de Exodus uit Egypte, Tisjri de maand van de Schepping. Het Joodse kalenderjaar heeft een dualistisch karakter en is een combinatie van een maan-jaar en een zonnejaar.
2. Alle maanden volgen de maanfasen, maar het jaar wordt regelmatig aangepast, zodat de feesten steeds in hun passende seizoenen vallen.
3. Er is een specifieke harmonie en rythme voor de feesten, opdat de fysieke en geestelijke werelden in elkaar vloeien en om de natuur en de menselijke levenscyclus met elkaar te verenigen.
4. Het feest van Rosj Hasjanan duurt twee dagen, zelfs in Israël, waar alle overige feesten slechts één dag gevierd worden.

5. Het verbod van *melacha* (verboden werk) geldt ook voor Rosj Hasjana . Uitzonderingen: voedselbereiding, dragen, overbrengen of vergroten van vuur (Voor meer informatie zie de [Wetten van Feestdagen](#)).
6. Aan de verplichting om de feestdag te eren en er zich mee te verheugen wordt voldaan door de voorbereidingen, zoals baden, haarverzorging, speciale (nieuwe) kleren en het schoonmaken van het huis ter ere van de feestdag. Een echtgenoot moet nieuwe kleren of sieraden kopen voor zijn vrouw. Kinderen krijgen cadeautjes.
7. De vrouw des huizes steekt op de eerste avond van het feest ongeveer een half uur vóór zonsondergang de kaarsjes aan, en op de tweede avond een half uur na zonsondegang.
8. Het feest wordt ingewijd met een zegenwens over wijn (*Kiddoesj*), zowel 's avonds als 's ochtends, beide keren vóór de maaltijd.
- 's Avonds wordt een feestmaal gebruikt, die de vreugde en zegeningen weergeven, er worden wensjes uitgesproken voor een goed jaar en er worden speciale dingen gegeten waarvan de namen verband houden met die goede wensjes of die dat symboliseren (*simaniem*) zoals vissekoppen, wortelen, granaatappel en vele andere, al naar de plaatselijke gewoonte.
9. Iedere feestdag worden twee feestmaaltijden gegeten, één 's avonds en één overdag.
10. Gasten worden uitgenodigd. Maimonides zegt: "Wie feest viert maar zijn deuren sluit voor de minderbedeelden, viert feest met zijn maag maar verheugt zich niet in de mitswa."
11. Speciale nieuwjaarswensen worden voor de eerste avond van Rosj Hasjana uitgewisseld:
- "Moge u/je worden ingeschreven en bezegeld voor een goed jaar."
 - Tegen een man: *Lesjana tova tikateev wetechateem*.
 - Tegen een vrouw: *Lesjana tova tikatevie wetichatemie*.
 - Tegen een echtpaar: *Lesjana tova tichtevoe wetichtemoe*.
12. Het gebed (*Amida*) voor Rosh Hasjana bestaat uit drie componenten:
1. Het Koningschap
 2. De rechtspraak
 3. De Sjofar.
- Er zijn tien verzen voor ieder onderdeel -- steeds drie verzen uit Tora, drie uit de Profeten en Geschriften en nog een toegevoegd vers uit Tora.
13. Voorschriften voor het Sjofar-blazen:
- Het gebod om de Sjofar te horen vereist volle concentratie en aandacht om de mitswa te vervullen.
 - Degene die Sjofar blaast zegt twee *berachot* vooraf. De gemeente luistert daarnaar en antwoordt „Amein” op iedere *beracha*. (Men zegt geen „*Baroech hoe oewaroch sjemo*” op deze *berachot*).
 - Men staat wanneer de *berachot* voor het blazen worden gezegd en iedere keer dat er geblazen wordt.
 - Het is verboden te spreken vanaf het begin van de eerste *beracha* tot aan het eind van de laatste *sjofar*-stoot aan het eind van de *Moesaf*-dienst.

14. Havdala - afsluiting

Wanneer de dag na Rosj Hasjana een werkdag is maakt men Havdala alleen over een beker wijn.

Wanneer de volgende dag Sjabbat is, maakt men geen Havdala maar Kiddoesj over de Sjabbat en men steekt de de lichtjes voor Sjabbat aan vóór nacht, d.w.z. vóór zonsondergang (zie *luach*).

Chassidische wijsheid

Over de *Jamiem Noraïem* – de ontzagwekkende dagen

In iedere Jood is bij intuïtie een overvloed van ontzag voor G-d aanwezig

Rabbi Schneur Zalman van Liadi